

NENÁBOŽENSKÁ SPIRITUALITA JAKO VÝPOVĚĎ O NAŠÍ DOBĚ

Zdeněk Vojtíšek

Ať už k nim máme vztah jakýkoli, je nepochybné, že aktivity označované jako nenáboženská spiritualita jsou jedinečným fenoménem posledních let. Ukazují už zcela nepochybně, že pojem „náboženství“ v tom smyslu, jak se vyvíjel od osvícenství, je v současné době již velmi málo funkční. „Náboženství“ jako označení pro systém vzájemně propojených přesvědčení, mýtů, rituálů, etických zásad a dalších komponentů, odkazujících k transcendentním skutečnostem, odpovídá jen části způsobů, jakými se současný člověk k předpokládaným transcendentním skutečnostem vztahuje. Totiž to, co tyto způsoby velmi často postrádají, je právě jakýkoli systém. Z tohoto a samozřejmě i z dalších důvodů přirozeně vznikla potřeba pojmově odlišit nové způsoby od jednostranně zatíženého pojmu „náboženství“. Vynořil se proto starý pojem „spiritualita“, získal nový význam a posloužil zároveň jako nástroj vymezení vůči onomu osvícensky chápanému „náboženství“. Praktikující této „spirituality“ někdy zdůrazňují protiklad k „náboženství“ i přívlastkem „nenáboženská“.

Protože se jedná o historii a význam pojmů, nelze této situaci odborně porozumět bez diskursivní analýzy. Její základy poskytuje čtenářům **Zuzana M. Kostičová** v „dingirovském“, populárně odborném stylu hned v prvním článku tohoto čísla. A tento teoretický rámec zase umožňuje pochopit, jak „nenáboženské spiritualitě“ rozumějí ti, kdo ji praktikují: výrazná postava české nenáboženské spirituality **Kamila Němečková** nebo satiterapeutka **Ivana Loučková**. Silné, a snad až nespravedlivě tvrdé odsouzení „náboženství“ najdeme v textech **Stanislava Grofa**. Jeden z nich jsme vybrali do rubriky „čtení“.

Autor rozhovoru **Ivan O. Štampach** sleduje ve svém dalším článku důležitou myšlenku. U „nenáboženské spirituality“ nejde jen o postmoderní subjektivní výběr z různých spirituálních podnětů a inspirací ani jen o vymezení vůči osvícensky chápanému „náboženství“, ale o objektivní odlišnost. Za „nenáboženskou spiritualitu“ totiž bývají považovány aktivity, s nimiž má religionistika skutečně problém: jsou to (jak Štampach píše) „svěbytné jevy, které mají k náboženství nějaký vztah“, ale vystihnout povahu tohoto vztahu a pojmenovat ji odpovídajícím způsobem není pro religionistu vůbec snadné. Nemůžeme být tedy překvapeni, když se tento odborný problém projeví i mezi praktikujícími vznikem kontradiktorického sousloví „nenáboženská spiritualita“.

Velkou zásobárnou takových jevů je oblast politiky. Vztah politicky účinných narativů k náboženství zřetelně ukazuje ve svém článku **Radek Chlup**. Také text **Olgy Věry Cieslarové** a **Martina Pehala** zůstává v sekulárním „prostoru“ a popisuje rituály (a okolnosti jejich vzniku a provádění), které není možné přiřadit k žádné náboženské tradici, ale které přesto mohou jen těžko označeny za zcela „nenáboženské“. Jiným případem jsou metody, které jsou zakotveny v náboženských tradicích, ale využívají se často ke zlepšení „pozemských“ záležitostí. O napětí mezi náboženskou metodou a „nenáboženským“ účelem jejího používání píše v případě jógy **Martin Dojčár**, v případě meditace všímavosti (mindfulness) **Šimon Grimmich**. Článek **Aleše Weisse** pak ukazuje, jak taková „nenáboženská spiritualita“ hnutí mindfulness působí v prostředí judaismu. K tématu nenáboženské spirituality se vztahují i tři recenze.

Nezbývá než popřát inspirativní čtení!

OBSAH

Nenáboženská spiritualita jako (náboženský) diskurs ... 74 (Zuzana Marie Kostičová)	
Z domova	
Neregistrovaní (Miloš Mrázek)	77
Zahraničí	
Pod tlakom strany a vlády (Magdaléna Masláková)	80
Téma	
Může spiritualita být nenáboženská?	83 (Ivan O. Štampach)
Politické mýty (Radek Chlup)	86
Svátek medvěda	89 (Olga Věra Cieslarová, Martin Pehal)
Mezi americkým zenem a McMIndfulness	92 (Šimon Grimmich)
Sekularizácia jógy (Martin Dojčár)	96
Judaismus a mindfulness (Aleš Weiss)	98
Satiterapie a spiritualita (Ivana Loučková)	100
Rozhovor s Kamilou Němečkovou	
Člověk si dnes eklekticky staví svůj duchovní svět (Ivan O. Štampach)	102
Info-servis	104
Události	105
Recenze	
Jak být náboženským bojovníkem a nevědět o tom ... 106 (Jitka Schlichtsová)	
Osobní náboženství (Zdeněk Vojtíšek)	107
Stojí to za to, Jáko! (Vojtěch Tutr)	108
Čtení	
Role spirituality (Stanislav Grof)	3. strana obálky

Doc. PhDr. **Zdeněk Vojtíšek**, Ph.D. (*1963), je vedoucím katedry religionistiky na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a šéfredaktorem časopisu Dingir.